

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.изк. Румен Гавраилов Потеров, ЮЗУ «Н. Рилски» - Благоевград, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност «Доцент» - област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство (Тонрежисура, саунд дизайн, музикална теория и аранжмент), обявен от Нов български университет в ДВ бр. 5/16.01.2024 с кандидат гл.ас. д-р Емил Тошев Трайчев

Представените материали удовлетворяват напълно изискванията за заемане на академичната длъжност „Доцент”, съгласно разпоредбите и правилника на НБУ, като за участие в обявения конкурс са подадени документи от единствен кандидат – гл.ас. д-р Емил Тошев Трайчев. Представените доказателства за самооценката на кандидата са в съответствие и надвишават минималните изисквания на ЗРАС, отнасящи се до област 8. Изкуства, според които от минимум 360 точки по отделните показатели са представени **795**, а по отношение на допълнителните три показателя на НБУ от минимум 210 точки са представени **610**.

За участието си в конкурса за «Доцент», кандидатът Емил Трайчев представя творческия си, научен и педагогически актив и теоретичното осмисляне на някои важни аспекти от тонрежисьорската, музикално-аранжорската си и композиторска дейност в конкретно избрани произведения, в това число и публикуваният дисертационен труд на основата на защитената и придобита ОНС «Доктор» според Националните минимални изисквания на ЗРАСРБ, разпределен в зависимост от различните групи показатели.

По показател «А», - Е. Трайчев представя документ от придобита ОНС «Доктор» № 343/17.09.2018 г. По професионално направление «Музикално и танцово изкуство», научна специалност «Музика», присъден от НБУ.

Информацията по показател «В» конкретизира основните творчески посоки в дейността му - композиторска, оркестраторска и аранжорска.

По отношение на композиторската и оркестраторската дейност, по-специално внимание бих искал да обърна на авторските му произведения. За първото от тях - Струнният квартет *«Страст, откровение и вдъхновение»*, мога да дам едно единствено определение - поетична картина, в която виталността на лирическото начало приема различни фини трансформации – от спокойното, съзерцателно, на места дори повествователно развитие до умерено експресивно разгръщащото се динамизиране на изложението, при което фонизмът се превръща в една от опорните оси на драматургията. Гъвкавата, полифонически разслоена фактура, с нейната формообразуваща роля, добива особено важна функция за постигането на цялата образност при пресъздаването на различните нюанси в настроението. Моторният ритъм, на места особено отчетливо заявен, едновременно с мелодико-лирическото развитие, създават впечатление като за два, взаимно преливащи се пласта в изложението. Единият, непрекъснато подтикващ напред развитието, а другият, като че ли възпиращ го. И в това редуване, при което ту едното, ту другото придобива относително доминиращо значение се формира цялостното емоционално-психологическо преживяване, заложено в цикъла.

Произведението *«Хадес и Персефона»* е изключително интересна творба, разработена на основата на древногръцката митология, преплитаща две сюжетни линии, противопоставени във втория дял. Плавното тематично изложение в първия дял, с преобладащо постепенно движение на мелодическата линия, символизиращо съзерцателно-безгрижното, пропито с дълбок лиризм чувство, в кулминационния момент отвежда до изкристализирането на образа на Персефона чрез цигулковия тембър, а постепенното напластяване на звуци в пиано акомпанимента, като че ли идва да обрисова нейният многопластово-чувствен образ. Целият лиризм, повествователно разгръщан се от самото начало, чрез постепенното вплътняване на фактурата разкрива нежните дълбини на безгрижно-щастливата душевна чистота на Персефона, непредвещаващи предстоящият обрат в живота ѝ.

Вторият дял е изключително експресивно-драматизиран, противопоставящ двете основни образни сфери, постигнат чрез силното хроматизиране на мелодическата линия и хиатусовите интервали, придаващи особен звуков колорит. Особено впечатляваща е оркестрацията, изградена върху оргелпункт от два тона, което паралелно с водещата роля на ударните инструменти формира усещането за неизбежна обреченост. Това произведение е истински шедьовър!

Не по-малко интересно е и другото произведение на Трайчев – «*Да се влюбиш в Хадес*». Аз лично го възприемам като продължение на «Хадес и Персефона». Тук липсва този драматизъм, но с не по-малко умение е пресъздаден величественият, тайнствен и респектиращ образ на бога на подземното царство, още от началния четири тонов мотив, придобиващ функцията на интонационно ядро, постепенно вариращо – темброво, ритмически, интонационно, динамически, звуково напластяващ се, на основата на което е постигнато плавното драматургическо разгръщане.

«*Възрожденски песни*» от албума на Ку-ку бенд «Песни за България», включва 13 аранжирани. В тях, както упоменава Трайчев е търсено по-съвременно звучене, вероятно провокирано от стремежа към по-широк отзвук сред младата аудитория, без да се търси премодулиране на конотациите. Заслужава си да се отбележи усетът на Трайчев при изграждането на главната кулминация, поради многокуплетността на изложението и елиминиране на звуковата еднородност, която би могла да се получи при повторенията. Важното е, че при аранжирането на тези песни, Трайчев се стреми по всякакъв начин да сведе до минимум и най-малките възможности за унифициране, поради което всяка една песен се отличава със свой характерен профил, има свой собствен облик, своеобразна оркестрация и ритмически рисунък, непроменящ характера, а допълващ звуково-образната характеристика на всяка една от песните.

Аранжирани са песните «*Игра на хорове*» от музикалния формат на bTV, в предаването „Шоуто на Слави“, представя Трайчев в по-различна светлина като аранжор. И тук не може да се отрече вътрешният му усет при изборът на творчески подходи, по начин, при който инструменталните аранжирани да се подчиняват на хоровата партия, изпълняващи преди всичко звуково-допълваща функция и най-важното, реализирано по начин, подпомагащ открояването на вокалния звук, и то постигнато в различни, различаващи се по своя формат хорови формации. Всичко това са умения, които заслужават адмирации.

Към показател „В“ са включени оркестрациите и аранжирани към албума „Месия. Том II. Възкресение“ на Мирослав Костадинов /Миро/. Въпросът, който изниква е – В какво се корени успехът на този албум? Отговорите сигурно няма да са еднозначни, но тук се сещам за Уолт Дисни. Той не се е отличавал с особен талант като художник и е бил наясно с това /тук не визирам и по никакъв начин не оспорвам таланта на Миро, а тези хора, които стоят зад светлината на прожекторите/. Затова винаги е търсил и привличал на своя страна най-талантливите художници и аниматори. И това е една от причините за успеха му. По отношение на албума „Месия“, една от

важните функция е тази на оркестратора и аранжора /човекът зад прожекторите/, защото, ако говорим само за необходимите компетенции по отношение на цялостния дейностен алгоритъм, подбора на музикалния инструментариум, уменията за работа с музикалния софтуер, внимание към фонизма във вертикал, изборът на съпровождащите мелодически линии и прочее, без към тях да добавим и творческата инвенция по отношение на оркестраторско-аранжорската идея, релевантни на емоционално-художественото съдържание, резултатите не биха били впечатляващи. Ето защо давам най-висока оценка на Трайчев за реализирането на оркестрациите и аранжиментите в този албум.

По показател «Г», Е. Трайчев представя публикувания си дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "Доктор" - **"Оркестрацията и аранжиментът"**, изд. „Авангард прима“, 2019 г. Идеята на този труд е да очертае безграничния хоризонт на проявление на творческите способности и възможностите, които могат да осигурят музикално-компютърните технологии при реализиране на творческия процес, конкретно ориентиран към две големи сфери - оркестрацията и аранжиментът, в които разкриването на спецификата на технологичния процес е недвусмислено обвързано с условията за развитието на творческия потенциал и личностната саморефлексия, в посока – постигането на най-разнообразни художествено-творчески решения.

В този показател е включена и дейността на Трайчев в две направления. *Първото* се отнася до публикациите и тук са посочени публикуваната дисертация /спомената в показател „В“/ и 4 статии. В тях Трайчев доразвива някои свои идеи от дисертационния труд, основно отнасящи се до спецификата на тонрежисьорската и аранжорска дейност, основно публикувани в специализираното научно списание „ФемАкустика“.

Втората посока разглежда творческата дейност на Е. Трайчев като аранжор при реализирането на колективен творчески продукт. Аранжиментите към трите представени песни доказва правилото, че аранжирането не може да се разглежда като обикновен технологичен акт, подчинен на определени правила, а винаги трябва да отчита най-важните звена в корелативната връзка - технологичен алгоритъм-стил-характер-изпълнителски състав-акустически условия, което е предопределящото по отношение на творческите подходи при избора на решения за постигането на висок

художествен резултат. И тези три аранжимента на Трайчев за пореден път доказват това.

По показател „Д“, Е. Трайчев е посочил цитиранията в научните публикации, в които се разглеждат конкретни аспекти, отнасящи се до електронният звуков дизайн, електронната и електроакустична музика, до някои авторски произведения и пр., което по своята същност е достатъчно представителна публична оценка на творческата и научна дейност на Трайчев. Посоченият брой съответства на изискуемия минимум по съответния показател.

По показател „Е“, активът, която представя Трайчев е не по-малко авторитетен, обхващащ основно участията му в научни форуми и творчески изяви на национално и международно ниво. На национално, основно това са участията в различни национални конференции, както и в двата художествени проекта: Дните на изкуствата в НБУ 2020 г. и участието в Antifona Dulcis Armonia на Г. Арнаудов, реализирайки видео и аудио записа, и звуковата постпродукция.

Провокиран от произведението на Г. Арнаудов, бих искал да спомена, че предаването на стила на определено музикално произведение в съответната му акустична среда кореспондира с изработването на сериозни естетически критерии, и има отношение не само към владенето на определени технологии, но изисква и съответен музикален вкус, за да може да се възпроизведе атмосферата на живия концертен звук, характерен за конкретния изпълнителски състав, защото звукозапис направен с умение, но без вдъхновение, не би впечатлил никого. Ето защо, когато говорим за звукозапис изобщо, той трябва да се разглежда като естетическа интерпретация, защото определя специфичното идейно-художествено отношение към артикулираното звуково поле.

На международно ниво е участието в двата международни проекта „Вселената на компютърната музика“, и „Синтез на изкуства“, съвместно със студенти от НБУ, звукозапис на концерта на китариста Александър Свете и като участник в Петия международен конкурс за камерна музика в Своге.

При необходимими 50 точки по показател «Е», според минималните национални изисквания, Трайчев е представил 200.

По допълнителните показатели на НБУ:

В показател „Ж“, основно е поместена информацията конкретизираща определени аспекти на творческата и научна дейност на Е. Трайчев, обхващаща по-голямата част от включените параграфи, подробно описани, със съответния доказателствен материал и носеща му 200 точки.

За мен, най-важната част в този показател представлява съвместната звукозаписна дейност със студентите от НБУ, чиито резултати имат много важно измерение – педагогическото умение, синтезиращо в себе си и професионализма, и нужните компетентности, и определени личностни качества, което е в основата на педагогическото общуване.

По показател „З“ е много важна оценката на студентите за удовлетвореността им от преподавателя и съответният курс, които са дали 4.61 точки от максималните 5.00. А сама по себе си, тази висока оценка е вече и отношение и доверие. В този показател са поместени участията в различни творчески проекти във и извън НБУ, реализирани съвместно със студентите, ръководство на дипломанти и разработени презентационни материали по водените от Трайчев курсове, което говори преди всичко за отношението му към придобиването на професионалните компетентности на неговите студенти, всичко придружено с необходимия доказателствен материал, носещ му 270 точки.

Показатели „И“ включва административната му дейност, участия в проекти с външно финансиране и участия в комисии в РТЦ на НБУ, което му носи 70 точки.

Показатели „Й“ се отнася до теоретическия анализ на двете авторски произведения на Трайчев – „Страст, откровение, вдъхновение“ и „Хадес и Персефона“, както и всички останали транскрипции и аранжimenti, включени в показател „В“. Тук са описани творческите подходи, идеи, специфика и процесът на трансформиране на идеалното в материално състояние на съответните творби. Този показател носи 40 точки, които ги възприемам единствено като част от професионалните компетентности по отношение на формираните умения за теоретично осмисляне и представяне на конкретни явления.

Показателите на НБУ допълват и разкриват в по-задълбочен план преподавателския профил на кандидата и показват недвусмислено високите резултати от педагогическата му дейност и отношение към административните задължения.

Личните ми впечатления от Е. Трайчев са от 2018 г. до момента, когато преподаваше като хоноруван асистент в ЮЗУ, оказвайки неocenима помощ при прохождането на новата специалност „Електронни технологии в музиката“, както и коректните му взаимоотношения с останалите преподаватели. Привличането му на работа в НБУ дава възможности за още по-пълноценно разгръщане на творческия му потенциал и усъвършенстване на педагогически му умения. За НБУ и в частност за департамента по музика е чест преподаватели от ранга на Е. Трайчев да преподават в този университет и допринасят с творческата си дейност за издигането на авторитета му в национален и наднационален мащаб.

Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата нямам. Единственото, което мога да направя е да поздравя Е. Трайчев за всеотдайността му в работата със студентите.

Заклучение

Изхождайки от обема на представената творческа, научна и педагогическа дейност и изводите ми по всеки един от показателите по отношение на приносната дейност давам своята **убедителна положителна оценка** на кандидата за академичната длъжност «Доцент» гл.ас. д-р Емил Тошев Трайчев /професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство (Тонрежисура, саунд дизайн, музикална теория и аранжимент), и предлагам на членовете на уважаемото научно жури да предложат на уважаемия Академичен съвет на НБУ да избере **гл.ас. д-р Емил Тошев Трайчев за академичната длъжност „Доцент“**, според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Дата:

15.04.2024 г.

Подпис:

проф. д.изк. Румен Потеров